

ROMANTIZAM U EVROPSKOJ KNJIŽEVNOSTI

Uvod

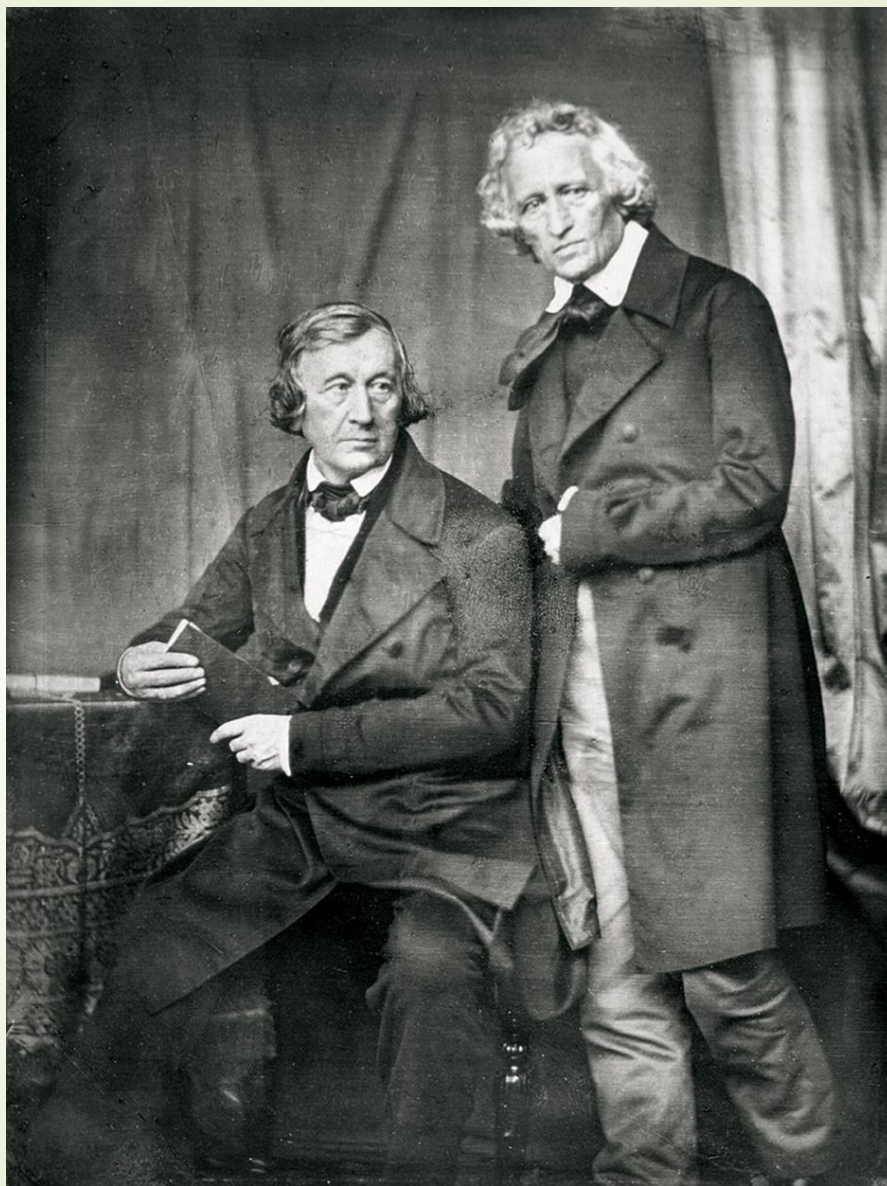
- Romantizam je duhovni pokret nastao početkom 19. vijeka i trajao je do 50-ih godina istog.
- Nastao je društveno-političkim prilikama obilježenim širenjem ideja Francuske buržaske revolucije.
- Na društvenoj sceni tada se pojavljuje građanska klasa koja je nosilac ideja progresa u društvu i kulturi.
- Romantičarska književnost prožeta je nacionalnom ideologijom kod većine naroda ili pak kritikom postojećeg društvenog sistema kada su u pitanju prozna djela, a poezija opisima prirode, socijalnim motivima, idilom porodičnog života, unutrašnjim osjećanjima itd.
- Romantičarska književnost je dijelom, kao i predromantičarska, isticala značaj narodnog stvaralaštva, očuvanje narodne tradicije.
- Mnogi književni stvaraoci nalazili su nadahnuće u helenskoj tradiciji.
- Dominante književne forme su: drama, pripovijetka i prozni roman.

Romantizam u Njemačkoj

- ▶ Njemačka romantičarska književnost imala je teorijske osnove u djelima čuvenih filozofa njemačke klasične filozofije: Fihtea, Kanta i Šelinga.
- ▶ Prva faza njemačkog romantizma obilježena je stvaralaštvom pjesnika „Jenske družine“.
  - ▶ Najpoznatiji predstavnik tog udruženja bio je **Fridrih Hardenberg-Novalis**. Njegova najpoznatija djela su *Himne Noći* i *Romansa Hajnrih fon Oferdingen*.
- ▶ **Žan Pol Rihter** stvara mimo Jenske družine, ali pripada prvoj generaciji poznatih njemačkih romantičarskih pisaca.
  - ▶ Njegova najpoznatija djela su: *Titan* (u kome ismijeva kneževe malih njemačkih država), roman *Hiperion* i drama *Empedokle*.

„Hajdelberška družina“

- ▶ Udruženje poznatih književnika (braća Grim)
- ▶ **Jakob Grim** je bio profesor na Univerzitetu u Berlinu.
  - ▶ Zajedno sa bratom **Vilhelmom** izvršio je kodifikaciju njemačkog književnog jezika.
  - ▶ Najpoznatija njegova djela su: *Njemačka gramatika*, *Istorija njemačkog jezika*, *Njemačka mitologija* i dr.
  - ▶ Zajedno sa bratom izdao je i *Rečnik njemačkog jezika* i *Bajke braće Grim*.
  - ▶ Bio je prijatelj Vuka Karadžića i preveo je Vukovu *Srpsku gramatiku* na njemački jezik.
- ▶ Najpoznatije Vilhelmovo djelo je *Njemačke herojske pripovijesti*.

Braća Grim

Književnost „Mlade Njemačke“

- Književnost Mlade Njemačke je period poznog njemačkog romantizma i prelaz ka realizmu.
- Književno udruženje bilo je opoziciono nastrojeno, pa se njihova djela zabranjuju odlukama Savezne skupštine u Frankfurtu 1835. godine.
- Zalagali su se za slobodu mišljenja, ukidanje apsolutizma, prava Jereja, emancipaciju žena...
- Od književnih formi najviše su kod njih bili zastupljeni drama i roman.
- **Fridrih Rikert**, najpoznatija djela: *Ruže Orijenta*, *Bramanova mudrost* i dr.
- **Hajnrh Hajne**, najpoznatija djela: *Njemačka*, *Jedna zimska bajka*, *Knjige pjesama*, *Romantična škola*, *Ata Trol*, *Florentinske noći* i dr.
  - Najveći dio života proveo je u Francuskoj, u kojoj boravi od 1831. sve do smrti 1851. godine.
  - U Francuskoj se upoznao sa idejama socijal-utopizma a aksnije socijalizma.
  - Bio je blizak prijatelj i saradnik Karla Marksa.
  - Njegove pjesme bile su inspiracija za Šuberta, Šumana i Bramnsa koji komponuju muziku za njih.
  - Bio je jedan najpopularnijih pjesnika na južnoslovenskim prostorima a njegove mnoge pjesme preveli su J.J. Zmaj, A-Santić i dr.

Bidermajer

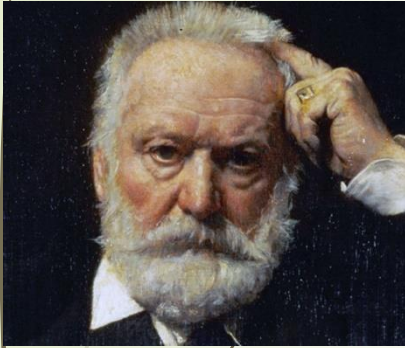
- Književni pravac u Njemačkoj koji je označio prelaz od romantizma ka realizmu.
  - Nije se značajnije razvio u Evropi.
  - Osim u Njemčkoj bio je zastupljen još u Austriji i Engleskoj.
  - Bio je izraz građanske klase koja se brižljivo odnosi prema tradici i gaji otmene manire.
  - Teme o kojima se pisalo najčešće se odnose na svakodnevni život u porodičnom krugu.
- Najvažnije književne forme u bidermajeru su: pripovijetka, lirske pjesme, bajke, balade.

Romantizam u Francuskoj

- Romantizam u Francuskoj počinje sa staralaštvom **Gospođe de Stal** (ili pravim imenom Žermena Necker) i **Renea Šatobrijana**.
- Gospođa de Stal i Šatobrijan bili su izuzetno politički angažovani.
  - Gospođa de Stal bila je pristalica ideologije liberalizma a Šatobrijan je od ubijeđenog monarhiste u svom političkom hodu postao zagovornik republikanske ideje.
- **Gospođa de Stal**, najznačajnija djela: *Delfina*, *Korina*, *O uticaju strasti*.
- **Šatobrijan**, najznačajnija djela: *Duh hrišćanstva*, *Uspomene s onu stranu groba*.
- **Lamartin**, **Alfred de Vinji** i **Žerar de Nerval** su značajni pjesnici francuskog romantizma koji stvaraju najviše u periodu Julske maonarhije.

Romantizam u Francuskoj

Viktor Igo (1802-1885) je najznačajniji predstavnik francuskog romantizma.

- ▶ Igo je, slično Šatobrijanu, u političkom pogledu u početku bio pristalica monarhizma a kasnije republikanac.
- ▶ Poslije proglašenja Drugog francuskog carstva (1851) protjeran je iz Francuske zbog njegove oštre osude Napoleona III.
- ▶ U izgnanstvu (Belgija, Engleska) ostao je sve do Napoleonovog pada 1870. godine.
- ▶ U izgnanstvu je napisao *Kazne*, političko-satiričnu zbirku pjesama protiv Napoleona III, paflet *Napoleon Mali*, *Kralj se zabavlja*, *Ernani* i dr.
- ▶ Najznačajniji njegovi romani su: *Zvonar bogorodičine crkve*, *Vandeja se buni*, *Devedest treća*, *Jadnici*.
- ▶ Njegovi romani predstavljaju svojevrsnu panoramu francuskog društva u vrijeme i nakon Francuske revolucije, zatim perioda francuskog društva u periodu Julske monarhije.

Romantizam u Francuskoj

- **Aleksandar Dima** (otac), najznačajnija djela: *Tri musketara*, *Grof Montehristo*, *Crna lala...*
- **Teofil Gotje**, **Žorž Sandova**, **Alfred de Mise**, također su značajni književnici francuskog romantizma

Romantizam u Rusiji

- ▶ **Vasilij Žukovski** je utemeljivač ruskog romantizma.
  - ▶ Njegova poezija prožeta je ruskim misticizmom s jedne strane, a s druge uticajem engleskog pjesnika Bajrona.
- ▶ **Aleksandar Sergejevič Puškin**, najistaknutiji je predstavnik ruskog romantizma.
  - ▶ Iako plemićkog porijekla, bio je simpatizer revolucionarnog pokreta.
  - ▶ Poslije ustanka dekabrista i pokušaja prevrata u Rusiji 1825. godine, bio je protjeran iz zemlje.
  - ▶ Povratak mu je dozvolio car Nikolaj I.
  - ▶ Nakon povratka odbacio je revolucionarne ideje.
  - ▶ Njegovo stralaštvo može se podijeliti u dvije faze:
    - ▶ Dok je bio pristalica revolucionarne ideologije. Tada je napisao: *Oda slobodi*, *Selo*, *Ruslan i Ljudmila*, *Evgenije Onjegin* (roman u stihovima).
    - ▶ Druga faza je period poslije 1855. godine kada piše: *Bronzani konjanik* (oda Petru Velikom), *Kavkaski zarobljenik*, *Boris Godunov* (tragedija), historijski roman *Kapetanova kći*, *Arapin Petra Velikog*, *Pikova dama* i dr.
  - ▶ Poginuo je u dvoboju 1837. godine.
- ▶ **Mihail Ljermontov**, najzanačajnija djela: *Demon*, *Mciri* (poeme), *Borodino*, *Misao* (pjesme), *Junak našeg doba* (roman).

Romantizam u Rusiji

- Odlomak iz Puškinove pjesme **Bonaparta i Crnogorci**

Crnogorci što je to?
Bonaparta pitao je
Jel istina-pleme zlo
Ne plaši se sile moje....
.....
Za predaju i ne znaju
Crnogorci, sokolovi,
Od konjice i soldata
Štit je kamen i rovovi..“

Romantizam u Engleskoj

- ▶ „Jeverska škola“, najznačajniji pjesnici: **Vilijam Vorsfort** i **Sajmuel Kolridž**.
- ▶ **Džordž Gordon Bajron** (1788-1824), najistaknutiji pjesnik engleskog romantizma.
  - ▶ Značajan dio života proveo je u Italiji i Švajcarskoj.
  - ▶ Bajron je otišao u Grčku da se bori na strani Grka u ustanku protiv Turske (1821-1827), ali je umro od groznice u Misolungiju.
  - ▶ Bio je uzor mnogim evropskim pjesnicima epohe romantizma, a posebno je bio popularan i preveden na Balkanu.
  - ▶ Najznačajnija djela: *Hodočašće Čajlda Harolda* (putopis), *Šionski sužanj* (priča u stihovima), *Manfred* (drama), *Don Žuan* (drama), *Đaur*, *Gusar*, *Lara* (poeme).

Romantizam u Engleskoj

- **Persi Šeli**, zagovornik reforme engleskog društva.
  - Zbog osude njegovih ideja od strane engleskih političara bio je prinuđen da napusti zemlju. Boravio je u Francuskoj i Italiji.
  - Najznačajnija djela: *Oslobođeni Prometej* (lirska drama), *Čenči* (tragedija u stihu), *Kraljica Mab* (najčuvenija pjesma) i dr.
- **Valter Skor**, najpoznatiji pisac engleskih istorijskih romana.
  - Istorijski romani: *Gospa s jezera*, *Rob Roj*, *Ajvanho*, *Edinburški zatvor*, *Starinar* i dr.

Engleski bidermajer

- **Sestre Bronte** (Šarlota, Emili i En) i **Džordž Eliot**.
- **Šarlota Bronte**, djela: *Džejn Ejr*, *Širli*;
- **En Bronte**: *Stanarka napuštenog zamka*, *Agens Grej*;
- **Emili Bronte**: *Orkanski visovi*;
- **Džordž Eliot**: *Vodenca na Flosi* i dr.

Sestre Bronte